

Ülésnap	Napirend	Felszólaló
2009. április 28. (Naplószám: 206)	Az Állami Számvevőszék 2008. évi tevékenységéről szóló jelentés, valamint az annak elfogadásáról szóló országgyűlési határozati javaslat együttes általános vitája (J/9364, H/9470)	Dr. Kovács Árpád elnök

DR. KOVÁCS ÁRPÁD, az Állami Számvevőszék elnöke:

„Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés! Tisztelt Államtitkár Úr! Hölgyeim és Uraim! Ismét élhetek a megtisztelő lehetőséggel, és közvetlenül szólhatok önökhöz annak kapcsán, hogy az Országgyűlés napirendre tűzte az elmúlt évi munkánkról szóló jelentésünket. Mi mással kezdeném mondanivalómat, mint azzal, hogy kollégáim, vezetőtársaim - akik itt vannak - nevében is megköszönöm a Számvevőszék iránti töretlen bizalmukat, a munkánk, ellenőrzési tevékenységünk iránti igényüket, valamint azt, hogy - mint hosszabb ideje - 2008-ban is biztosították intézményünk nyugodt munkavégzésének a feltételeit.

Engedjék meg, hogy előrebocsássam: a tavaly júniusban munkánk értékelése kapcsán elfogadott országgyűlési határozatban foglalt alapvető szakmai feladatok végrehajtására kiemelt súlyt helyeztünk. A határozatnak megfelelően több szálon továbbvittük a szakmai véleményformáló tanácsadást, továbbá megteremtettük a rendszerorientált teljesítmény-ellenőrzések korszerű szakmai szabályozására épülő alkalmazásának feltételeit azzal, hogy kidolgoztuk a rendszerellenőrzés módszertani útmutatóját. Vizsgálataink során figyelmet fordítottunk a korrupció tipikus kiváltó tényezőire, és emellett kutatóink - az Európai Unió által támogatott és a holland számvevőszék közreműködésével megvalósult projekt keretében - elkészítették a "Korrupciós kockázatok feltérképezése a magyar közsférában" című tanulmányt.

Törvényi kötelezettségünket az ellenőrzések tekintetében 2008-ban is teljesítettük. 53 jelentést adtunk közre. A jelentéseink több mint ezer javaslatot, ajánlást tartalmaztak, amelyeket mintegy 900 szervezetnél végzett helyszíni ellenőrzéssel alapoztunk meg. Az Országgyűlés plenáris ülésén négy jelentésünket tárgyalták. Összesen 56 parlamenti bizottsági ülés napirendjén 12 jelentés és kutatóintézetünk egyik tanulmánya szerepelt.

A hatályos jogrend az ellenőrzések mellett számos más feladatot is előír a Számvevőszék számára. Ezeknek megfelelően a költségvetés fizetőképességének fenntartását támogató hitelek esetében az elmúlt évben is eleget tettünk ellenjegyzési kötelezettségünknek. Megjegyzem azonban, hogy a nemzetközi szervezetek által biztosított, az ország devizatartalékait növelő hitelek igénybevételének, lehívásának eseteiben nincs ellenjegyzési kötelezettségünk.

Elláttuk továbbá mindazokat a feladatokat, amelyek a számviteli rend változásaival függtek össze, szakmailag véleményeztünk, az állami gazdálkodó szervezetek meghatározott körében pedig felügyelőbizottsági elnököket jelöltünk, ez főtitkári hatáskörbe került, és a javaslatokat a főtitkár úr adta ki.

Az elmúlt évben az állampolgárok mellett hivatalos szervek is növekvő számban fordultak hozzánk közérdekű bejelentéseikkel, javaslataikkal. Továbbra is túlnyomórészt a helyi önkormányzatok működéséhez, gazdálkodásához, emellett mindinkább az Európai Unióból származó pénzeszközök hasznosításához kapcsolódnak a megkeresések.

Megalakulásunk óta törekedtünk arra, hogy ellenőrzéseink tematikája, elemzéseink természete és javaslataink tartalma mindinkább megfeleljen a gazdasági változásoknak, kihívásoknak. Esetenként magunk is jeleztük az Országgyűlésnek, hogy milyen irányban lehetnek előnyösek a számvevőszéki tevékenységre vonatkozó jogszabály-módosítások. A hazai jogfejlődés eredményeképpen ellenőrzéseink szilárd alkotmányos alapokon állva nemzetközi összehasonlításban is széles körben lefedik a közszféra, az államháztartás gazdasági és pénzügyi folyamatait.

Mindemellett, ahogyan arra a jelentésünk is felhívja a figyelmet, bizonyos számvevőszéki feladatellátások még további szabályozásra várnak. Ilyen például az állami vezetők vagyongyarapodásának vizsgálata, ez most különösen aktuális. Az elmúlt év elején módosított törvény, ellentétben az Alkotmánybíróság több határozatával, hatósági jellegű feladatokat szab meg számunkra. Ezt észlelte az Országgyűlés is, és a megelőző évi tevékenységünkről szóló jelentés elfogadása kapcsán hozott határozatában felkérte a kormányt a szabályozás felülvizsgálatára. A módosításra vonatkozó javaslatainkat az elmúlt év közepén eljuttattuk a Miniszterelnöki Hivatalhoz, hogy egy végrehajtható törvény szülessen. A szükséges rendezés eddig nem történt meg. Megjegyzem, a közelmúltban két alkalommal is felhívtuk a kormányzat illetékeseit, illetve az Országgyűlés elnökét arra, hogy aktuális e feladatnak a megoldása.

Tisztelt Képviselő Hölgyek és Urak! Az elmúlt évben elvégeztük a tevékenységünk szakmai szabályozását, módszertani megalapozását és megbízhatósági garanciáit korszerű rendszerbe foglaló ellenőrzési kézikönyvünk teljes körű megújítását. Feladataink szakszerű megvalósításának elsőrendű biztosítékai számvevőink kvalifikáltsága, valamint a megújult módszertani szabályozás, annak részeként az ellenőrzési munka teljes folyamatára kiterjedő minőségirányítási előírások érvényre juttatása. A megbízható munkavégzést támogatják emellett a belső továbbképzések, a folyamatos teljesítménykontroll, valamint az elmúlt években dinamikusan fejlesztett korszerű informatikai infrastruktúránk is. Kiterjedt nemzetközi kapcsolatainkat, amelyek súlypontja az Intosaiban betöltött szerepünket követően a számvevőszékek európai szervezete, az Eurosaiba helyeztük át. A szakmai, módszertani fejlesztés keretében ezeket a tapasztalatokat hasznosítjuk.

Törvényi kötelezettségeink teljesítését, stratégiai céljaink valóra váltását az elmúlt évben is segítette az úgynevezett elnöki tanácsadó testület. Munkája elsősorban arra irányult, hogy támogassa a költségvetési konszolidációt szolgáló ellenőrzéseket és az ÁSZ-nak a közpénzügyi rendszer korszerűsítését célzó munkájában való közreműködését. Ésszerű takarékosagra törekvő intézményi gazdálkodásunkat az Országgyűlés elnöke által megbízott független könyvvizsgáló megfelelően minősítette.

Tisztelt Országgyűlés! Tevékenységünk kezdete óta beleütközünk abba az alapvető problémába - az önök előtt fekvő jelentésünk összegző gondolatsorát is ezzel indítjuk -, hogy nincs megfelelően tisztázva az állami szerepvállalás, nincsenek meghatározva az állami feladatok. Ez a hiányosság túlmutat önmagán, hiszen hatással van a stratégiai gondolkodásra, a finanszírozásra és a szervezeti struktúrára egyaránt. A modernizációs folyamat erőteljesebb kibontakoztatása szempontjából nem volt előnyös, hogy annak kormányzati felelősségi rendszere folyamatosan változott. Nem kapott elég súlyt a kormány mint szervezet munkájának az elemzése, a stratégiaalkotás, a tervezés, valamint a különböző hatásvizsgálatok kereteinek megteremtése terén csak kisebb lépések történtek, de nincs áttörés, nincs érdemi előrehaladás.

Az elmúlt évi tevékenységünk központi feladata volt a zárszámadás ellenőrzése mellett a rendhagyó módon készült 2009. évi költségvetési törvényjavaslat ellenőrzése, véleményezése. A költségvetési, pénzügyi és számvevőszéki bizottság kérésére a kormány módosító javaslatához is számításokkal ellátott észrevételeket fűztünk. Tényszerűen jegyzem meg, hogy ezek az észrevételek a későbbiekben messzemenőig megalapozottaknak bizonyultak. Rávilágítottunk a prognózisok kockázata-

ira, elsősorban a gazdasági növekedés, illetve a visszaesés, a lakossági fogyasztás, a beruházások, a foglalkoztatás és ezek kölcsönhatásai tekintetében az ezeken belül meglévő ellentmondásokra.

Felhívtuk a figyelmet a magasabb szintű tartalékképzés szükségességére is. Az adott körülmények között különösen indokolt lett volna a költségvetési prioritások, valamint a válság kezelésére alkalmas gazdasági és költségvetés-politikai eszközök meghatározása. A közpolitika nem volt képes - elnézést a talán megbocsátható hasonlatért - a szakmai cselekvéshez vonzó dallamot adni. Az előző évekhez hasonlóan azonban ezeket az elfogadott költségvetési törvény és a végrehajtását szolgáló további jogszabályok is nélkülözik. Bocsássanak meg nekem annyit, hogy nem annyira a 2009. év végrehajtása, hanem a 2010. év indítása és reális megalapozottsága ma az ország szempontjából meghatározó fontosságú kérdés.

Tisztelt Ház! Hölgyeim és Uraim! Tapasztalataink sorából társadalmi és lakossági összefüggései miatt is ismételten rámutattunk arra, hogy miközben jogi szempontból az önkormányzati gazdálkodás szinte korlátlan önállóságot élvez, a működés és a gazdálkodás pénzügyi feltételei nincsenek következetesen és teljeskörűen rendezve. Az utóbbi időben felerősödik az eladósodás: 2008 végén az alrendszer bruttó adósságalománya 40 százalékkal haladta meg az előző év végi mértéket. Ennek kockázata hosszabb távon mutatkozik meg, főként a megyei, valamint a megyei jogú városi önkormányzatok tekintetében.

Ellenőrzéseink alapján évek óta visszatérően hangsúlyozzuk, megállapításokkal és javaslatokkal ezúttal is megerősítjük, az önkormányzatok hatáskör- és feladatforrás-szabályozásának teljes körű megújítása elkerülhetetlenül szükséges, halaszthatatlan. Sokéves vizsgálati tapasztalataink és kutatásaink szintetizálása alapján, mint ismeretes, 2007 áprilisában közreadtuk a közpénzügyek szabályozásának téziseit. Az abban foglaltakat az Országgyűlés is megismerte, támogatta, és felkérésére a kormányzat is figyelembe vette. Különböző ellenőrzéseink mellett ezzel a komplex tanulmányigényű összeállítással is hozzájárultunk azoknak az intézkedéseknek a megalapozásához, amelyek nyomán kiegészült az államháztartás törvényi szabályozása, kétszintűvé vált az államháztartási rendszer, folyik az állami vagyonról szóló törvény felülvizsgálata, korszerűsödött a közpénzügyi szabályozás, megszületett a közpénzügyi felelősségről szóló törvény, és megkezdheti működését a Költségvetési Tanács.

Jelentésünk további részletekre is kiterjedve mutatja be, hogyan segítetik javaslataink az Országgyűlés törvényhozó és ellenőrző funkcióinak ellátását, valamint a kormányzat és az ellenőrző szervezetek munkáját.

Sorra vesszük azokat a fontosabb javaslatainkat is, amelyek indokoltságát, célszerűségét az érintettek nem vitatták, valóra váltásuk azonban még várat magára. És itt jegyzem meg: a múlt évben jelenséggé vált, hogy elfogadott, egyetértéssel nyugtázott jelentésekre az illetékes kormánytisztviselők vagy vállalati vezetők később visszautasító sajtóreakciókat adtak ki, mintegy megzavarva, hogy ezzel a jelentéssel nem volna egyetértésük.

Csak néhány példát említek. Évek óta sokszor, legutóbb a központi költségvetés intézményrendszerének ellenőrzése kapcsán javasoltuk a kormánynak, hogy kezdeményezze az állam által hosszabb távon ellátandó, finanszírozandó feladatok meghatározását. Ez nem történt meg, mint ahogy az önkormányzati kötelező feladatok újragondolása sem. Ugyancsak a kormánynak javasoltuk, hogy a vonatkozó országgyűlési határozattal összhangban készítse elő az állami fejlesztési feladatok tervezésének erősítését célzó átfogó törvényi szabályozást, ami megteremti a feladatellátás intézményi garanciáit, és tartalmazza a hazai és uniós források egységes tervezési módszertanát is. Több javaslatot tettünk a zárszámadás tartalmának teljesebb meghatározására, valamint a pénzügyi információs rendszer hiányosságainak kiküszöbölésére is. Az ilyen és az ehhez hasonló javaslatok megvalósításával kibontakozó kedvező változások elősegítenék, hogy közpénzügyi menedzsmentünk képessé váljon a közpénzek hatékony hasznosításának és a költségvetés fenntarthatóságának biztosítására.

Kiemelt fontosságot tulajdonítunk tevékenységünk széles körű nyilvánosságának is. A médiával, a sajtó munkatársaival kapcsolataink rendezettek, ezen túlmenően említést érdemel, hogy 2008-ban kerekén 260 különböző tömegtájékoztatási forrásnál több mint 6 ezer hírt, cikket, interjút, illetve említést regisztráltunk sajtófigyelő adatbázisunkban; valószínűleg ez a szám még ennél is nagyobb. Honlapunk nyitóoldalának közel 100 ezer látogatója volt, és mintegy 77 ezer alkalommal töltötték le jelentéseinket. Megjegyzem, hogy ez a szám is sokkal nagyobb, tekintettel, hogy különböző más portálokon keresztül is van belépési lehetőség, ezek közül kiemelkedik az MTI portálja.

A szakmai véleményformálás, tanácsadás érdekében tudatosan tervezzük, súlypontozzuk kutatóműhelyünk munkáját. Bár a Költségvetési Tanács létrejöttével már nem lesz szükséges az elmúlt évben két alkalommal is jószerevel hiánypótlóként - legjobb szándékaink szerint - elkészített és az önök munkájának segítésére hivatott anyagunk benyújtása, kutatóink több tanulmány keretében elemezték a költségvetési tervezés makrogazdasági kockázatait, és ezeket az elemzéseket ma is

elvégzik, s azt cikkek formájában vagy az Állami Számvevőszék vezetőinek a nyilatkozataiban természetesen a sajtó rendelkezésére bocsátjuk.

Szintén a tanácsadás sajátos megnyilvánulásaként a 2005 tavaszán hozott országgyűlési határozatban foglaltakra építve megújítottuk több nemzetközi szervezethez, valamint a vezető külföldi egyetemekhez és gazdasági, pénzügyi szaklapok szerkesztősegeihez is eljutó Pénzügyi Szemlét. Az elmúlt évben a költségvetési rendszer korszerűsítését állítottuk a publikációk centrumába, figyelmet fordítva a monetáris szférára is. Több akadémikus publikált a lapunkban. Ezek mellett - jelentőségére és aktualitására tekintettel - két számban az adópolitikával és az adórendszerrel foglalkozó tematikai blokkot is megjelentettünk.

Folytatjuk a 2008. júniusi országgyűlési határozat alapján a korrupció visszaszorítására összpontosító munkánkat egy európai uniós pályázathoz kapcsolódó projekt keretében. Azt tervezzük, hogy elkészítjük a közigazgatás teljes körű korrupciós kockázati térképét, új antikorrupciós ellenőrzési módszertant és adatbázist fejlesztünk ki, s a projekt tapasztalatai alapján megteesszük majd a szükséges jogszabálymódosító javaslatokat is.

Tisztelt Képviselő Hölgyek és Urak! Meggyőződésem, a válságkezelő intézkedések körülményei között sem szabad megfeledkezni arról, hogy megfelelő időben és módon az államháztartási rendszer strukturális átalakítását is gyorsítsuk fel. Az átalakításhoz széles körű szakmai és társadalmi konszenzuson nyugvó stratégiára alapozott nemzetgazdasági fejlesztéspolitika is szükséges. Ez feltételezi és igényli a pénzügyi és a reálfolyamatok kölcsönhatásaira is megkülönböztetett figyelmet fordító nemzetgazdasági tervezési rendszer kiépítését, működtetését. Hatására javulnának a stabilizálás, valamint a fenntartható növekedés és fejlődés feltételei. Átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá, ennél fogva hitelesebbé válna az állami működés, ami a hazai közbizalom mellett a külföldi befektetők, valamint a nemzetközi szervezetek bizalma visszaszerzésének és megerősítésének is egyik kulcsa, egyben a stabilizáció és a kibontakozás megkerülhetetlen feltétele.

Tisztelt Országgyűlés! Kérem, engedjék meg végül, hogy az Országgyűlés plénumának lehetőségét is kihasználjam, és ezen a fórumon is megköszönjem munkatársaimnak, vezetőtársaimnak, hogy munkájuk nyomán, az ő teljesítményükre támaszkodva a nevükben ma itt én e beszámolót elmondhattam.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket. (Taps.)”